

metern, nr 3, 4 jan. 1947); nekrologer: Industritidn. Norden, Årg. 32, 1904, s. 302; Skogsvårdsfören:s tidskr., Årg. 2, 1904, s. 516—517; Sv. papperstidn., Årg. 2, (1904), s. 133—135; Tekn. tidskr., Årg. 34, 1904, s. 418—419.

TORSTEN ALTHIN. KARIN FORSBERG.

Ekmansson, Carl Gustaf, f. 8 sept. 1744 i Veta sn (Ög.), † 14 maj 1812 i Stora Åby sn (Ög.). Föräldrar: kyrkoherden i Veta Carl Magnus Ekman och Anna Maria Ternera. Student vid Uppsala univ. 26 aug. 1760; disp. 28 nov. 1764 och 9 juni 1767; fil. magister 15 juni 1767; prästvigd 27 juli 1768; komminister i Örtomta (Ög.) 1776, tilltr. 1777; kyrkoherde i Veta 9 juli 1783, tilltr. 1784; prost över egna församlingar 24 april 1786; kontraktsprost i Vifolka och Valkebo kontrakt 7 sept. 1793; kyrkoherde i Stora Åby (Ög.) 14 febr. 1805, tilltr. s. å.; led. av prästeståndet vid riksdagarna 1786 och 1800; teol. doktor i Uppsala 1 nov. 1800.

G. 17 aug. 1777 m. Maria Hallström, f. 2 juni 1762 i Örtomta, † 21 aug. 1838 i Stora Åby, dotter av kyrkoherden, kontraktsprosten Carl Erik Hallström och Maria Elisabeth Decker.

Sin stora berömmelse har E. vunnit genom sin postilla, ett av den svenska predikolitteraturens mest spridda alster, utgången i icke mindre än 12 upplagor. E. representerar en hovsam pietism, men är i sin stil starkt påverkad av upplysningen, mångordig och högstämd utan att bli svulstig. För varje predikan anges ämnet klart och tydligt, ibland fyndigt och antitetiskt formulerat, t. ex. »Guds barns skatt, förgäves sökt på jorden, med visshet funnen i himmelen» (15 sönd. e. Tref.) och »De trognas död i livet och liv i döden» (24 sönd. e. Tref.). Predikningarna äro för sin tid ovanligt korta och ha inte minst därigenom lämpat sig för hus- och enskild andakt. Anmärkningsvärt är, att E. i den tryckta postillan låtit hänsyftningar på särskilda tillfällen kvarstå, t. ex. i predikan på 5 sönd. e. Tref. (avskedspredikan i Örtomta), vars varma personliga ton därigenom starkt framhäves. Mestadels undervisar E. om människans väckelse och tillväxt i kristendom i ord och begrepp, som lätt kunna fattas även av enkla åhörare. Genom sin förening av högtidlighet, innerlighet och enkelt allvar har E:s postilla behållit sitt grepp även över senare generationer och blivit särskilt högt skattad av allmogen men också funnit tacksamma läsare bland de bildade, bl. a. C. W. Böttiger och C. R. Nyblom. Som församlingslärare var E. samvetsgrann och nitisk, och som riksdagsman ivrade han kraftigt mot kronobrännvinet och tryckte ett memorial däremot 23 maj 1786. — Brev från E. till N. M. Lindh finnas i K. biblioteket.

Tryckta arbeten: Dissertatio academica, cognitione sui et reipublicæ, quid quantumque proficiat orator. Ups. [1764]. 4:o. (6), 18 s. (Diss.; præs. P. Ekerman.) — Animadversiones in Paradoxon Ciceronianum: æqualia esse peccata et recte

Svenskt
Biografiskt
lexikon,
band 13,
1950.

16

Fotostat ur inledningen till Carl Gustaf Ekmanssons postilla, tyvärr ej från början. Större intresse har emellertid den levnadstäckning som början på sid.

Än att, för en enfaldig Menighet, (kan hända, länge nog otillgänglig för den nyare smaken), göra mig misföstånd och Dem misfödde om ändamålet, deras uppbyggelse? — Kanste, saknar man här et system i Samsunds-Moralen? — Detta borde höra till den filosofiska Moralisten. Därför torde det blifwa swårt, att i Predikstolen så omständeligen behandla Samhälls-byggbarna, till deras grund, sammanhang och antal, at den Christliga Bättrings- och Försonings-läran ej må för mycket bortblandas och, kanske, urarta från det Gudomliga Ordets Lära och Kraft till det människo-sinnet egen bewisningsgrund och utförnings-sätt, som snart tror sig ensamt kunna ombesörja syndarens bättring och människans moraliska fullkomlighet. — De rätta samsunds-byggbarna i et Christet samhälle, Trons ägta frukter, hoppas jag dock skola, i detta mit försök, finnas till den mängd, som, efter Texternes anledning, en Årgång kan innehålla. —

Kanste, söder man sig på det allegoriska föreställnings-sätt, som jag någon gång nyttjat, och hwilket, såsom mystiskt och ofta missbrukadt, ej torde samsluda med nyare tidens ton? — Ut i hwad jag anfördt, om det gammalmodiga afhandlings-sättet, är mit förswar redan gifwit. Det Ssterländska bruket, at föreställa genom bilder, är infördt i den Heliga Skrift, samt efterföljdt och tillämpadt i den i all land utwidgade Christi Församling; bör då någon enskild gifwa sig rättighet, at aldeles undfly och förkasta et bruk, som Lärans Gudomliga Uphofsman Sjelf nyttjat at bereba, bibehålla och fåsta werkligheten af den förening, han, i sin Råds tillämpning, wil ingå med människan? — Den, som gjort sig närmare hemmastadt med Guds ord — som lärt sig känna behofwet af nåden — som uppriktigt sökt och funnit dess njutning; huru säkert har han icke ärfarit, at det gifwes et andeligt lif, utan widseplig fanatisme, en kännsbar förnöjelse i Gud, utan sinnlighet i känslan? Och huru wisligt skall han icke förlåta mig bruket af et föreställnings-sätt, som är så enligt med Bibeln, och som hans egen känsla så gerna skall gilla? — För Läsare af nyare och högre smaken har jag ej skrifwit. Må de då icke tillåta sig, at afhålla mina Får ifrån de nejder, på hwilka de så wäl kännas, både wid sig sjelfwa, och wid den söda, de söka. För den enfaldigt Gudfruktige har jag ej trott mig böra aldeles tillånga en så länge brukad wäg at komma i njutning af nåden.

Kanste, — men jag kan ej förese alla de misstag, som Granstkaren wille rätta, och Håklaren lasta. Må jag af dem båda dömas efter min affigt! — Jag talar icke för den Lärde — lige han rätt at söka, antingen sin tillfridsställelse i sit eget snille, eller sin förbättring hos de Författare, som höja sig till jämförlighet med hans insigter. — Jste för den uplyste Witterhets-Aktaren; nej! på detta arbets-sätt är skörden för hans lita allt för lågwårt. Jste för den afundsfulle. — Må han föreställa sig den krets af Läsare, för hwilken jag skrifwit, och snart skall han få styrka, at ej blifwa warse hwarken mig eller mit arbete.

Nej! Dig, som, trött wid dagens mödor, söker din aftonhwila i Guds Ord: Dig, som, i en bedröfwande fattigdom på lifwets tafswor, åtrår en tröstande rikedom i Gud: Dig, som, utan fresselse till det öfwerdåd, att mistro Religions-förbindelser, enfaldigt söker och gerna finner din Gud, på alla de ställen, hwarest han sig uppenbarat: Dig, som, någon gång försörd af snilletts klyftiga forskningar, men genom ärfarenhet af dess tomhet på tröstande tillfridsställelse, återkommit till behofwet af Religion och Gudattighets rätta enfald — Eder är detta mitt wälmenta arbete offradt. Det är Eder, jag alltid sökt och alltid skall söka, i sammanlesnaden med Eder sjelfwe, med edra barn, med edert husfolk. — Blifwen I läsare af min bok, i samma affigt, som jag utgifwit den. I skolen då icke blifwa warse mina swagheter, — och om I blifwen det, skolen I där af hämta et nytt ämne för Christendomens plikter.

Min Bok innehåller både mindre och mera, än jag läswat. Mindre — där saknas de fyra Århöfdas Predikningarna: mera — där finnes i öfwerflödelse af det som

Femte upplagan. Örebro, tryckt hos N. M.
Hindh 1827

ten, åt hvilken hon är ämnad, finna sig, på en Bättringsdag mera uppbyggd af et Strifte-
Tal, som leder til bättring, än af en Predikan som afhandlar bättringen. Och då denna
sednare icke heller saknas i min Ärgång, har jag åsyftat, at mda behofvet af bågge.

Wätte jag lyckas i detta dubbla öfvende, genom Dens nåd, til hwars Ära jag skrif-
wit, och som uti sin werksamhet oftast nyttjar de ringaste medel, at utwidga och stadga sit
Rike! Wå altså i detta mit ringa arbete, altid finnas för den orunnige undervisning —
för den oomwände wätselse — för den Gudfruktige befästelse — för den betymrade lättning
— för den aflidande anwising til Lifwet!

Weta, den 28:de April 1795.

Carl Gustaf Ekmanson.

Predikningar och ~~Strifte-Tal~~ En ärgång. Af
Carl Gustaf Ekmanson. Theol. Doktor
Kyrkoherde och Prost i Stora Åby och Ödeslöf,
Framledne H:r Doktor Ekmansons Lefwerne.

Carl Gustaf Ekmanson föddes i Weta Prestgård i Sstergötthland den 8 Sept. 1744.
Hans Föräldrar woro Prosten Doktor Carl Magnus Ekman och Fru Anna Maria
Lerner. — På 10:de året gammal intogs Ekmanson i 3:die Classen af Linköpings
Trivial-Skola, och efter 6 års tid afreste han till Upsala Akademi. På andra året derefter
antog han kondition hos nu mera afl. Kammar-Herrn C. G. von Ehrenheim på Ma-
singsbo, å gränsen af Dalarne, och 1764, då unga Herrarne Ehrenheim ingått i Sta-
tens tjenst, antog Ekmanson kondition hos Commerce-Rådet Westerberg i Norrby-
ping, hwars son han i nära 3 år handledde. Derifrån afreste Ekmanson åter till Upsa-
la, blef Filosofie Kandidat den 11:te, och Magister den 15:de Juni 1767. — Den 27:de
Juli 1768 Prestwigdes han af framl. Biskopen m. m. Doktor Filenius, samt kallades
till Huspredikant hos Generalssan Fru Beata Sabina Wennerstedt på Solberga i
Weta Socken. — 1776 kallades han gansta oförmodat af framledne Fru Friherrinnan Baner
på Ekenäs, till Komminister i Srtomta, en ort, på hwilken han war lika så litet bekant,
som han trodde sig wara det af den Dame hwilken bebrade honom med denna kallelse. —
Den 23:die Juli 1777 tillträdde Ekmanson sin beställning, och den 17:de Augusti sam-
ma år gifte han sig med sin dåwarande Pastors och Prosts Dotter, Maria Hallström.
Detta äktenkap har sedermera blifwit wälsignat med 12 barn, nemligen 5 gossar och 7 flick-
or, af hwilka 3 gossar och 6 flickor ännu lewa, dels gifta dels ogifta. — Efter des Faders
ödd erhöil Ekmanson den 9:de Juli 1783 Fullmägt på Weta och Wiby Pastorat, hwil-
ket han tillträdde den 24:de i samma månad, samt inställdes i Embetet den 10:de derpå följ-
ande Augusti, af framl. Biskoppen, sedermera Erkebiskopen m. m. Doktor Uno von
Troil. — Den 24:de April, 1786, blef Ekmanson Prost öfwer sina församlingar,
och samma år, genom nästan enhällig kallelse, första gången wald till Riksdagsman. —
1793 blef han Deputerad wid Jubelfesten i Upsala, hwilken han öf kinnistade. — Den 7:de

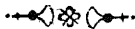
wald till Fullmäktig wid Riksdagen i Norrköping, och samma år af Kongl. Maj: i Nåd: utnämnd, samt den 1:sta derpå följande November i Upsala promoverad till S. S. Theologie Doktor. — 1801 war Hr Doktern föreslagen till Wadsstena St. Per och Strå församlingars Pastorat samt i Walet kallad genom mera än 2 tredjedelar af rösterna. — Den 14:de Februari 1805 befullmäktigades han att vara Pastor i Stora Åby och Ldeshögs församlingar, och tillträdde samma Pastorat den 6:te Juni 1806. — Framl. Hr Dokterns från trycket utgifne Arbeten äro följande: 1) En Disputation i Upsala, pro Candidatura Philosophica: *De cognitione Sui & Republicæ, Oratori necessaria*, af den 28:de November 1764. — 2) En dylit pro gradu: *De Equalitate peccatorum atque recte factorum*, den 9:de Juni 1767. — 3) En Evangeliskt Postilla, under titel: *En Årgång Predikningar och Skriftetal*, utom Fbretalet och Registret 590 sidor i 4:to. Denna Postilla trycktes först i Norrköping 1795, upplades ånyo i Götteborg 1799, och den närwarande upplagan är den 5:te af samma arbete. — 4) Utkast till Skriftetal, med Inledning om Skriftermål, 187 sidor 8:0, 1797. — 5) Prosfpredikan i Norrköpings Stadskyrka, om Goda gärningars inflytande på människans ewiga salighet, 4:0, 1797. — 6) Tillfällige Andelige Tal, 148 sidor 8:0, 1800. — 7) Skriftetal öfwer framl. Prosten Grewillius i Hof, den 5:te Juni 1801, 4:to. — 8) Prosfpredikan i Stora Åby på 22:dra Söndagen efter H. Treenighet, om Guds röst till Syndaren: *Gör Räkenskap! och Syndarens svar till Gud: Herre, haf tolmod med mig!* 13 sidor 4:0, 1804. — 9) En ny Årgång Predikningar, med Register och Fbretal 576 sidor 4:0, 1807. — 10) Twenne Memorialer wid 1786 års Riksdag, det förra om Skådespel på Sönd- och Högtidsdagar, och det sednare om Barnamord, begge på Högw. Presteståndets begäran tryckte. — 1781 utgaf Herr Doktern sin sat. Faders så kallade Christeliga Testamente, innehållande Allwarlig Samwetspröfning till Dagelig Botöfning, 52 sidor 8:0, samt skref dertill ett Fbretal, hwilket innesattade Auctors Leswerne. — Under sin Embets tid har Herr Doktern hållit 66 Litpredikningar, författat 230 Personalier, samt förrättat 17 Prestwal, bland hwilka Domprostwal i Linköping den 4:de Januari 1801. — Utom de 3:ne förut nämnde högtidliga tillfällen, då Herr Doktern erhöit kallelse att vara Ven. Cleri Ostrogothici Ambud, hade han år 1804 ett nytt wedermåle af Embetsbröders förtroende, i det han af dem erhöit röster wid Biskopsalet i Stiftet.

Efter en lesnad, äfwen på ålderdomen så werksamt tillbragt, kunde Herr Doktern ej undgå att i de sednare åren känna sina krafter märkligen aftaga; hans helse, som alltid varit god, blef wacklande; han nedlades på sjuksängen, astynade dagligen, samt efter några wedor afled stilla, den 14:de Maj 1812, i en ålder af 67 år och 8 månader, ömt saknad af Waka, Barn och Anhöriga.

Register

öfwer

Predikningarnas Innehåll.

1 Sönd. i Adv.	Alle Guds barns förnyade bön och önskan, wid vårt förnyade Korset
är, Sader vår, tilkomme dit Rike!
2. - - - - -	Brudgummens nådiga besänning til bruden: Ja, jag Kommer snart;
och brudens glada välkomme til Brudgummen: Amen! ja, Kom,
Herre JESU!
3. - - - - -	Christus, predikad Christne til förargelse.
4. - - - - -	Den egna kännedom.
Juledag - - - - -	Alle Guds barns inbördes glada Julehälsning, wid Jesu Födelse-
krubba: Så åstade Gud werlden, at han utgaf sin enda Son.
Annandag Jul - - -	Guds ära i högden, Frid på jorden, och menniskomen en god
vilje, såsom trenne af Gud påsyftade, men icke på alla wundna
ändamål af JESU födelse.
Sönd. efter Jul.	Guds billiga fordran af oss, och vår summa skyldighet emot honom,
at gå med hwarannan till rätta, för hela hans förhållande emot
oss, och hela vårt förhållande emot honom, i vårt dyra salighets-
ärende, under hela detta året.
Nyårsdagen - - - - -	Guds barns inbördes glada Nyårs-önskan: Jesu blod Komme öfwer
oss, och öfwer våra barn!
Sönd. eft. Nyåret	En Christlig tanke på Döpsel-förbundet.
Trettondedag - - -	Guds rådiga ledande, och äresfulla upptagande.
1 Sönd. eft. Trett.	En Christen, som håller det han hafwer, at ingen tager hans krona.
2. - - - - -	Et Guds barns glada tal til sin Gud, i lust och nöd: Jag blifwer
stådse wid dig.
3. - - - - -	Arbetande och betungade syndares saliga wedertwickelse hos Jesum.
4. - - - - -	Människan i sin nöd — Gud i sin hjelp.
5. - - - - -	JESU förbön för et ofruktamt träd: Herre, låt stå det ännu!
Septuagesima - - -	Salighetenes dag.
Sexagesima - - - -	Ordsakerne dertill, at man predikar wäl mycket, men de hållat intet.
Fastelags Söndag - -	Syndares saliga syn på JESUM, som led Korset.
1 Sönd. i Fastan - -	Bepröfwade Guds barns saliga segerkrona.
2. - - - - -	Himmelrikets lidna wäld, af de wäldige, som riswa det til sig.
3. - - - - -	Alla Guds barns själarro hos och uti Gud.
Midfaste Söndag - -	Herrens wälsignelse öfwer den man, som honom fruktar.
5 Sönd. i Fastan - -	Et obesmittadt samwete inför Gud och menniskor.
Palm-Söndag - - - -	Den heliga Natwardens missbruk och rätta bruk.
Lång-Tredag - - - -	Den trogna själens glada trosbekännelse wid JESU Korset: Du är för
mig på Korset död, Har frälst mig af ewig nöd.
Påstefdag - - - - -	Syndares saliga nog i den uppståndne JESU lif.
Annandag Påst - - -	Guds barns ödmjuka bön till JESUM: Herre, blif när oss! och JESU
nådiga swar till dem: Si, jag är när eder alla dagar,
1 Sönd. eft. Påst - -	En syndare, som war död; men fått lif igen.
2. - - - - -	De renhjärtades salighet, att de se Gud.
3. - - - - -	Guds glädjande tröst i et bekymradt hjerta.
4. - - - - -	Guds underwisande och ledande nåd, på wägen til himmelen.
Bönes-Söndag - - -	Det beställta måttet imellan Gud och oss.